

revocationem; tum quia evasio prioris sententiæ sufficienter excluditur per verba illa: *In genere, vel in specie*; nam verbum illud, *in specie*, indefinite positum, omnes facultates, etiam speciales, et in quacumque particulari forma datas, comprehendit; tum etiam quia verbum illud, *cujuscumque Concilii*, non videtur positum, nisi propter Tridentinum, quia nullum est aliud quod talem facultatem concesserit. Verumtamen licet hoc sit probabilius, possent fortasse Episcopi priori opinioni, ut probabili, conformari, nisi certitudo facti accederet. In secundo ergo puncto de facto, habemus testimonium Navarri, dicentis Pium V et Gregorium XIII ita explicasse intentionem suam in illis verbis. Addit deinde Penna generale tribunal Inquisitionis Romanæ ita sæpius hoc declarasse. Ac denique habemus duo responsa Congregationis Cardinalium, in quibus declarant Episcopos non posse uti illa facultate, quia revocata est. Propter quæ censeo non esse in praxi ab hac sententia recedendum, et ubi fuerit necessitas utendi illa facultate, ad Summum Pontificem esse recurrendum.

14. *Secundum punctum de Inquisitoribus, qui ad forum sacramentale.* — *Prima opinio affirmans.* — Secundo loco, dicendum est de facultate quam Inquisitores habent ad absolvendum ab hac censura. In quo puncto non est difficultas de absolutione in foro judiciali, quia ad illam habent potestatem ex vi sui muneris; sed difficultas est an potestatem habeant ad absolvendum ab hac censura, quando delictum est occultum, in foro tantum conscientię seu pœnitentię. In qua re varię sunt opiniones. Prima affirmat habere Inquisitores hanc facultatem. Ita supponit Navar., in d. cons. 11 de Privil. Affirmat Bannez 2. 2, quæstione 11, articul. 4, dubio 2, in 3 argument. contra 2 conclusionem; Campegius, in Addit. ad Zanquin., dicto capite 34; et Guttier., dicto libro undecimo, c. 13, numero 7; et plures pro hac sententia refert Sanc., dicto cap. 12; et Vivald., in Candelabro, 1 part., tit. 11 de Absolutione, num. 15, ubi etiam dixit esse hanc sententiam in praxi, et usu receptam. Quod si verum est, magnum signum et argumentum jurisdictionis est, vel quia consuetudo solet jurisdictionem conferre, vel quia verisimilius est illam consuetudinem non fuisse introductam neque usurpatam, sed in institutione talis officii, vel in aliqua concessione pontificia esse fundatam. Et specialiter allegari solet Bulla quædam Clementis VII, quæ inter alias in fine

Directorii refertur, et est secunda illius Pontificis, in qua conceditur Inquisitoribus, ut hæreticos occultos nondum denunciatos, neque ab alio iudice prius inquisitos, si voluntarie, et vere pœnitentes accesserint, et humiliter misericordiam petant, absolvere possint.

15. *Secunda opinio negans.* — *Ejus fundamentum.* — Nihilominus alii auctores multum dubitant de hac facultate, et præsertim Sanc., in citato loco, et Garcia, de Benef., part. 11, cap. 10, numer. 121; imo eam negat Farinac., de Hæresi, quæstione 192, numero 54. Et profecto non sine magno fundamento, quia vel Inquisitores habent hanc facultatem ex vi Bullæ allegatæ, vel ex vi sui muneris: neutrum autem videtur dici posse cum fundamento; ergo illam non habent, quia nullum aliud principium talis jurisdictionis inveniri potest. Nam consuetudo per se non potest sufficere in hac materia, tum quia non est verisimile incepisse, aut continuatam esse sine præcedente potestate; tum etiam quia singulis annis per Bullam Cœnæ revocata esset. Probatur ergo minor quoad priorem partem; primo quia illa concessio Clementis VII non dirigitur ad omnes Inquisitores, sed fuit specialiter concessa Inquisitoribus ordinis Prædicatorum, maxime Lombardiæ, ut in ea dicitur. Secundo quia tantum eis conceditur, ut *extrajudicialiter* absolvere possint, quod verbum non significat quod in foro conscientię possint, sed tantum ut sine integra forma et figura iudicii possint in suo foro absolvere in tali casu. Tertio, quia ibi postulatur ut præcedat abjuratio, utique in forma qua fieri solet in illo tribunali, quæ in foro conscientię non postulatur. Et ita Penna, in 3 part. Directorii, super num. 59, illam concessionem intelligit de foro externo, ut in comment. 12 videre licet. Et idem indicat Covarr., in Regul. Peccat., 2 part., in principio, num. 7, circa fiaem, dum ait hæreticum occultum per accidens esse occulte absolvendum ab Inquisitore, et addit, *in tribunali, et præmissa abjuratiōe*. Probatur secundo altera pars minoris, quia munus Inquisitoris non est institutum pro foro conscientię aut pœnitentię, sed pro foro externo et judiciali, ut recte docet Eymericus, in dicta 3 part. Directorii, num. 59. Unde infert non pertinere ad Inquisitorem absolvere in foro sacramentali, quod a foro conscientię, seu pœnitentię ibi non distinguit.

16. *Primum pronuntiatum in hoc secundo puncto.* — In hoc puncto, imprimis certum est posse Inquisitores, hæreticos occultos sponte

sua delictum suum confiteri volentes, secreto audire et absolvere. In hoc omnes conveniunt, et sumitur ex dicta Bulla Clementis VII; nam licet non sit directe omnibus concessa, ut supra dicebam, per alias Bullas communicationis ad omnes extenditur, ut intelligi potest ex his quæ tradit Penna, in fine totius Directorii. Et hoc etiam probat consuetudo, de qua Vivald. testatur. Denique est moraliter necessarium ad medicinam et remedium animarum; præsertim supposito, quod diximus, Episcopis sublatam esse potestatem in hujusmodi casu absolvendi: nam tunc nullum superest remedium, nisi vel accedere ad Summum Pontificem, quod moraliter sæpe est valde difficile, vel accedere ad Inquisitores. Non sunt autem peccatores occulti cogendi ut se publice prodant; ergo sunt secrete recipiendi, et ita possunt ab Inquisitoribus absolvi. Imo etiam poterunt Inquisitores, audita illa confessione, et recepta abjuratiōe, et imposita convenienti pœnitentiā et medicina, pœnitentem remittere ad confessorem, ut ab eo absolvatur, juxta Clementin. 1, de Hæretic., quia licet delegati sint, tamen sunt ad universitatem causarum, et ideo in hac parte possunt facultatem suam committere.

17. *Secundum pronuntiatum.* — Deinde assero Inquisitores in eo casu non absolvere per aliam jurisdictionem, nisi per eam quam in foro externo et judiciali habent. In hoc placet secunda sententia, et recte ab ea probatur, quia ex vi sui muneris non habent aliam jurisdictionem, nec ostendi potest alia via per quam sit illis concessa. Secundo, etiamsi aliter concessa fuisset, per Bullam Cœnæ esset revocata, quia, ut recte argumentatur Navar., in dicto consilio 11, de Privileg., incredibile est per Bullam Cœnæ revocari facultatem datam Episcopo in foro conscientię, et non esse revocatam si data esset Inquisitoribus, cum verba generalia sint, et ad omnes cujuscumque dignitatis extendantur. Atque ita inter declarationes Cardinalium, tam manuscriptas quam typis mandatas, unam invenio circa dictum caput 6, session. 24, Concilii Tridentini, in qua expresse dicitur neque Episcopos, neque Inquisitores posse absolvere ab hac censura, utique in foro conscientię: ergo Inquisitores solum possunt absolvere per jurisdictionem, quam in judiciali foro ex vi muneris habent.

18. *Corollaria ex dictis.* — Ex quo sequitur primo, illam absolutionem talem esse, ut non tantum in foro pœnitentię, sed etiam in foro

externo et judiciali vaieat, cum a jurisdictione in illo foro procedat. Secundo, sequitur confessionem in eo casu non esse tam secrete accipiendam, quin de illa juridice constare possit, ita ut saltem notarius adsit, qui fidem adhibere possit, ut recte dixit Penna, et significavit Covarr., et patet, quia alias non posset de absolutione in foro externo et judiciali constare, ac proinde in illo valere. Deinde, quia si est actus jurisdictionis judicialis, debet aliquo modo judiciali fieri, licet præterjudicialiter fiat, id est, præter ordinarium modum; ergo saltem necesse est ut notarius adsit. Neque hoc debet censeri nimis onerosum pœnitentibus, si ex corde convertantur, quia ex una parte fama eorum illæsa manet fere æqualiter; et ex alia, ut notat Campegius, illis valde utile est ut sic absolvantur, quia hoc modo non possunt ulterius puniri pro illo delicto, etiamsi de illo postea denunciari contingat. Tertio, sequitur præmittendam esse abjuratiōem formalem et juridicam ante talem absolutionem, ut in dicta Bulla Clementis cavetur, estque necessarium ad bonum fidei, et ut remedium efficax adhibeatur. Ultimo, sequitur facultatem hanc per se primo et directe residere in tribunali, seu consistorio, nam illi data est jurisdictio illius muneris. Existimo tamen in eo casu posse exerceri per unum tantum Inquisitorem, ex consensu alterius, vel aliorum; quia, ut dixi, possunt committere suam jurisdictionem, et quia revera ita expedit, ut pœnitentes facilius et cum minori onere vel rubore accedant. Et ex his principiis possunt facile definiri multa, quæ de hac facultate dicti auctores tractant.

19. *An cesset reservatio hæresis, quando facta est ficta confessio apud Inquisitorem.* — Unum tamen breve dubium, quia practicum est, non omitam; videlicet, si contingat hæreticum occultum fecte accedere ad secretam confessionem dicto modo faciendam, ut absolvatur exterius, et ita a pœnis in externo foro liberetur, cum tamen ex corde non convertatur, an illa absolutio valida sit, et consequenter an auferatur reservatio peccati, ita ut si postea interius convertatur, et vere doleat, possit a quolibet confessore absolvi. Ad quod respondeo absolutionem illam non valere, quia intentio absolventis tantum est absolvere hominem fidelem, et vere conversum. Unde solet etiam exprimi conditio: *Si ita est*, etc., et ideo, non subsistente conditione, non est intentio absolvendi; et consequenter neque absolutio valida est. Potestque a simili ex

supra dictis declarari; nam qui profert hæresim sine interno animo hæretico, non incurrit censuram; ergo qui exterius retractat hæresim sine interno animo fideli, merito absolutionem non consequitur. Unde consequenter fit ut nec reservatio peccati auferatur, quia quandiu durat censura, durat reservatio. Quapropter si postea ille homo ad mentem redeat et convertatur, et absolvi cupiat, si nolit ad Pontificem ire, necesse est ut iterum Inquisitorem conveniat, qui poterit absolutionem iterum secreto iterare. Imo existimo tunc non esse necessarium adhibere notarium, quia pro foro externo sufficit solemnitas prius adhibita, cum qua conjungi potest moraliter absolutio valida postea subsequuta. Ad eum modum, quo dicunt auctores¹, matrimonium factum coram parcho et testibus, licet contingat esse nullum ex defectu consensus, posse revalidari postea per consensum iteratum sine solemnitate externa; eadem enim ratio in præsentem versatur. Et per hæc de aliis similibus judicandum est.

20. *Tertium punctum, de jubilæo, vel alio speciali indulto. — Opinio Sot. et aliorum. — Ejus fundamentum.* — Tertio, principaliter dicendum est de facultate absolvendi ab hæresi, quæ interdum datur per jubilæa, vel per alia specialia diplomata. Circa quam facultatem, dubium non est quin a Summo Pontifice, et ab illo solo dari possit. Item quando datur, attente consideranda est forma, et conditiones sub quibus datur, et omnino servandæ sunt, ut absolutio rite et recte conferatur. Solum ergo dubitari solet circa hanc facultatem, an necessarium sit in speciali exprimi casum hæresis, ut potestas absolvendi ab illo data intelligatur, vel sufficiat generaliter concedi facultatem absolvendi a casibus reservatis in Bulla Cœnæ, nulla exceptione addita. Quidam enim censent hanc clausulam generalem sufficere, ut hæresis comprehendatur. Ita tenuit Soto, in 4, distinct. 22, quæst. 2, art. 3, conclus. 5; Corduba, in Summa, q. 8, et plures alii relati a Garcia, de Benef., part. 11, cap. 10, n. 110; quod etiam affirmat Expurgatorium Romanum, editum ann. 1607, in Emmanuele Sa, pag. 184, num. 20, addens tamen revocationes per Bullam Cœnæ quotannis fieri; ac tandem idem verum putat Reginald., in Praxi, lib. 8, numer. 53, in fine; Lorea, in 2. 2, disp. 43, num. 13; Farinac., de Hæresi, q. 192,

¹ Videatur Sancius, lib. 2 de Matrimonio, disp. 37, et disp. 32, a n. 9.

num. 63; et ego probabile judicavi, tom. 3, disp. 7, sect. 5, num. 12. Fundamentum est, quia casus Cœnæ sunt omnes æque reservati; ergo universalis concessio illorum omnes comprehendit; neque oportet nos distinguere, ubi concedens nihil distinguit. Præsertim quia privilegium dans potestatem absolvendi favorabile est, neque impedit quominus in foro externo procedi possit, cum jubilæum aut similes concessionem dari soleant pro foro animæ tantum; ergo est ampliandum potius quam restringendum. Et confirmatur, quia interdum fit illa concessio cum aliqua alia exceptione præter hæresim; ergo signum est extendi et firmari concessionem respectu hæresis.

21. *Auctoris opinio; item Navarr., Covarr. etc. — Ad fundam. Soti et aliorum in n. 20.* — Nihilominus contraria sententia vera est, et in praxi omnino servanda; nimirum, ut propter solam clausulam universalem, omnium casuum etiam Bullæ Cœnæ, non absolvatur ab hæresi, nisi in specie exprimatur. Ita docent Navarr., capit. 27, num. 275; Covarr., in capit. Alma mater, 4 part., paragr. 11, numer. 15; Simanc., tit. 3; Rojas, tract. de Hæret., 2 part., assert. 39; et Vivald., in Candelabro, 4 part., tit. de Absolut. sacramentali, numer. 17; et Sancius, dicto libro 2, capit. 12, numer. 10; Vazquez, de Excommunic., dub. 19, numer. 5; Miranda, in suo Director., tomo 2, quæstion. 7, artic. 4; Azor, tom. 1, libro 10, quæst. 12; Henriquez, libro 7, cap. 13, paragr. 1, et libro 13, capit. 27, paragr. 5, littera G; Garcia, dicto capit. 10., num. 109. Ratio est, quia sub generali concessione non comprehenditur particularis casus, quando auctor privilegii verisimiliter non esset illum concessurus, si in specie proponeretur, ut omnes docent, cum Antonin., 3 part., titulo 24, cap. 77, paragr. 1, et continetur in quadam regula juris, capit. In generali, Regul. juris, in 6. Et ratio est, quia tunc illa extensio non est voluntaria concedenti; sed in præsentem talis est casus hæresis, ut constat ex communi usu et modo sentiendi fidelium. Et declaratur optime ex Tridentino, sess. 34, capit. 6 de Reformat., supra tractato; nam cum prius concessisset Episcopis facultatem absolvendi a casibus occultis, ut extenderetur ad hæresim, illam postea in specie expressit, et in illa peculiarem limitationem addidit. Et simili modo videmus in quibusdam jubilæis, quando Papa vult hanc facultatem concedere, illam post clausulam universalem in specie exprimere; ergo signum est hoc esse neces-

sarium. Denique ita etiam declarasse Gregorium XIII et Pium V, et in stylo Curie hoc esse receptum, dicti auctores referunt; nihil ergo superest dubitandum. Et fundamentum contrariæ sententiæ manet solutum, quia clausula universalis juxta regulas juris et receptam consuetudinem extendenda est, et non amplius, etiamsi favorabilis sit. Neque exceptio alterius casus extendit vel firmat concessionem respectu hæresis, quæ veluti jure ipso excepta supponitur.

22. *Quartum punctum de Sacerdote quovis in articulo mortis.* — Quarto et ultimo dicendum est de facultate absolvendi ab hæresi in articulo mortis, quando necessitas urget. Nam regula generalis est, in illo casu quemlibet sacerdotem posse absolvere quemlibet pœnitentem a quolibet peccato et censura, ut fere eisdem verbis tradit Concilium Tridentinum, sess. 14, c. 7, et videri possunt dicta in tomo de Pœnitent., disput. 30, sect. 3, numer. 2. Dubitare autem aliquis posset ex proxime dictis, an in hac concessione comprehendatur hæresis, propter rationem supra factam. Sed omnino indubitatum est in articulo mortis comprehendere hæresim. Ita docent omnes auctores citati, Soto, Navarr. et alii, et Guttier., libro 1 Canonicar. quæst., cap. 1, numer. 59; et Azor., tom. 1, libr. 8, cap. 19, quæst. 5; Sancius, dicto libro 2, capit. 13. Et ratio est, quia extrema necessitas, propter quam in articulo mortis fit concessio hæc, non minus, imo magis quodammodo militat in hæresi, quam in aliis peccatis vel censuris; ergo necesse est ut sub tali concessione hæresis comprehendatur, alioqui æterna salus peccatoris magno periculo exponeretur, et non posset præcepta sacramentorum, quæ jure divino tunc obligant, adimplere. Accedit quod, in jure communi, etiam hic casus est in specie expressus, ut videri potest 26, q. 6, per totam.

23. *Observatio prima circa hoc quartum punctum.* — Circa hanc vero facultatem et ejus usum, nonnulla notanda sunt. Primum est, sub articulo mortis comprehendere solere non tantum statum ægritudinis, quando homo proximus morti esse censetur, vel in gravi et morali periculo illius, sed etiam alias occasionem in quibus homo inchoat vel aggreditur actionem aliquam, quæ secum solet tale periculum afferre, ut est, verbi gratia, navigatio in Indiam, etc., quia si postea non speratur copia confessoris, ille reputatur tanquam articulus mortis, ut dixi in tomo 4, disp. 26, sect. 4, et in tom. 5, disput. 2, sect. 1. Unde in

præsentem, propter specialitatem hæresis, interrogare quis potest an eodem modo sit extendendus articulus mortis. Tamen sine dubio affirmandum est, ut cum multis optime docet Sancius, dicto capit. 13, et ratio facta id probat, quia periculum salutis æternæ inde jam incipit, et moraliter imminet, ideoque illi etiam provisum est. Item quia jura eodem modo loquuntur de articulo mortis pro hoc et pro aliis casibus.

24. *Observatio secunda.* — Secundo, observandum est oportere ut necessitas non solum ex parte pœnitentis, sed etiam ex parte confessoris occurrat. Ita notant dicti auctores. Itaque, si sit copia confessoris qui habeat facultatem specialem absolvendi ab hæresi, ille solus poterit absolvere, et non alii, quia respectu aliorum cessat necessitas, quam Tridentinum requirit. Item si sit tempus accedendi ad reservantem, non poterit ab alio dari absolutio, quia, ut statim dicemus, etiamsi quis absolvatur in illo articulo, et postea convalescat, tenetur se præsentare superiori; ergo si antea potuerit, multo magis tenebitur, et ideo sæpe in jure additur illa conditio: *Si non sit recursus ad superiorem*, Extravag. 1, paragr. *Decernimus*, de Sent. excom., et Extravag. 1, § *Incendiarios*, de Privileg., et propterea dicunt aliqui ex dictis auctoribus, si sit recursus ad Episcopum vel ad Inquisitorem, non licere aliis confessoribus absolvere. Sed hoc procederet, si facultas Episcopi non esset revocata, aut Inquisitor illam haberet in foro pœnitentiæ; suppositis autem iis quæ diximus, non habet locum hæc limitatio, sed in eo casu absolvere poterit ordinarius confessor.

25. *Observatio tertia.* — Tertio, observandum est absolutionem in illo articulo relinquere obligationem comparandi coram Pontifice, si pœnitens periculum illud evadat, et possit personaliter comparere. Ita sumitur ex cap. *Eos qui*, de Sentent. excomm., in 6; et ratio est, quia potestas absolvendi sub ea tantum conditione datur, et est justa conditio, quia illo modo sufficienter subvenitur necessitati peccatoris, et per illam providetur melius animæ ejus, et consulitur etiam bono fidei et Ecclesiæ. Unde tenetur confessor admonere pœnitentem de hujusmodi onere, et cautionem aliquam de implenda hujusmodi obligatione ab illo exigere, et communiter censent Doctores juratoriam cautionem esse postulandam, ut videri potest in Sancio supra, in suo numer. 17. Dixi autem: *Si per-*

sonaliter comparere possit; nam si per se non possit, non cogitur per alium, seu per procuratorem adire superiorem, ut docet Navar., in Summ., capite 27, numero 90, ad quintam quæstionem; et Ugolinus, de Censur. Pontifici reservat., 3 part., cap. 2, sub tit. de Mortis articulo, quæst. 4, n. 1; et Sancius, referens plures alios in num. 14. Et ratio est, quia jura non imponunt hoc onus, ut videri potest in dicto cap. *Eos qui*, et in c. ult. 26, quæst. 6, in Concilio Arausicano I, capite 2; est autem onus committendi hoc negotium tertiæ personæ valde grave, et non carens periculo infamiæ in re gravissima, ideoque non est sine cogente jure imponendum.

26. *An facultas articuli mortis extensionem admittat.* — Auctores hinc inde opinantes. — *Quid sentiendum.* — Ultimo, dubitari solet an hæc necessitas articuli mortis extra illum extendenda sit quoad illas personas quæ, moraliter loquendo, censentur perpetuo impedite, vel propter incurabilem ægritudinem, aut membrorum læsionem, aut nimiam senectutem, vel paupertatem, ita ut nulla sit moralis spes, quod per se comparere aliquando ante mortem valeant. Tunc enim perinde se habent quoad impotentiam ad eundem Pontificem, ac si essent in articulo mortis; ergo inutilis est expectatio illius articuli, et alioquin erit utilissimum statim absolvi; ergo moraliter videtur reputandum totum illud tempus, ac si jam mors instaret. Curenim ille homo tanto tempore absolutione carebit sine fructu? Dubium hoc tractant Doctores generaliter de casibus reservatis Pontifici, et præsertim de Casibus Bullæ Cœnæ, ut videri potest in Covarr., in cap. *Alma mater*, 1 part., § 11, num. 15; Navar., capite 27, n. 89; et Ugolin., supra, sub dicto titulo, de Mortis art., § 4; et Sancio, dicto cap. 13, num. 36 et 37, qui alios referunt inter se dissentientes; nam quidam negant id fieri posse, nisi in casibus a jure expressis, alii vero affirmant id fieri posse, non tamen a quolibet confessore, sed tantum ab Episcopo, cui jus id committit in aliquibus casibus, præsertim in violenta manuum injectione in clericum; et inde inferunt extensionem ad reliquos casus propter similitudinem rationis, vel ex quadam æquitate naturali, seu ecclesiastica pietate. Veruntamen omissis aliis casibus, qui nunc ad nos non pertinent, in culpa et censura hæresis existimo non esse extensionem admittendam. Et imprimis quod ordinarii confessores hoc facere non possint, a fortiori sequi-

tur ex doctrina communi. Et ratio est, quia jus et Bulla Cœnæ solum excipiunt articulum mortis: ergo non licet extensionem facere, cum neque necessitas alterius temporis sit æqualis, neque alibi talis potestas sacerdotibus tribuatur. Deinde, idem dicendum censeo de Episcopo, supponendo illam sententiam, quod facultas, illi data in Concilio, sit revocata. Et ita ex vi juris communis sensit Sotus, in 4, distinct. 22, quæst. 2, art. 3, in fine; et Sancius supra cum aliis, quia ratio facta æque in Episcopo procedit, præsertim quia neque ex generali, neque ex speciali concessione facta Episcopo in aliis casibus, potest ad casum hæresis fieri argumentum, propter specialitatem ejus, juxta supra dicta. Qui ergo in illo statu constitutus voluerit ante periculum mortis absolvi, necesse est ut vel coram Inquisitoribus modo supra dicto occulte compareat, vel per viam secretam, et tacito nomine remedium a Pontifice obtineat.

SECTIO V.

De aliis pœnis spiritualibus quæ propter hæresim incurruntur.

1. *De pœna irregularitatis.* — *Una ejus pars.* — Excommunicationis pœnam paulo fusius declaravi, quia universalis est, et ad forum pœnitentiæ maxime pertinet; nunc brevius cæteras spirituales pœnas percurram, tum propter temporis angustias, tum etiam quia minus universales sunt, et magis judiciales. Post excommunicationem ergo prima pœna est irregularitas, de qua dubitari posset propter generalem regulam juris, quod *irregularitas non incurratur, nisi in casibus a jure expressis*; hic autem casus non videtur in jure expressus. Nihilominus dicendum est per hæresim statim ipso jure fieri hominem irregularem, quantumcumque sit hæresis per accidens occulta. Hoc late probavi expendendo jura, in tomo quinto, disputatione 43, sectione prima, ad quem locum lectores remitto. Et videri etiam potest Penna, 3 part. Directorii, comment. 162; Sanc., libr. 2 Decalogi, cap. 25; Farinac., de Hæresi, quæst. 189, num. 43, et quæst. 192, a n. 67; et Mendocça, libr. 3 ad Concilium Elibertin., cap. 28 et 29, ex quo Concilio, can. 51, nostra assertio colligitur, et ex Bulla Clementis VII supra citata. Et declaratur breviter, nam hæc irregularitas in duabus partibus consistit. Prima est inha-

bilitas assumendi ordines, quæ laicos comprehendit quoad omnes ordines, et clericos inferiores quoad ascensum ad superiores ordines. Et hæc pars habetur expresse in dicto can. 51, et in aliis juribus citandis.

2. *Alter pars.* — Secunda pars illius pœnæ est inhabilitas ad ministrandum in ordine jam suscepto, quæ ad clericos tantum pertinet, et hæc non videtur tam manifeste in jure expressa; nihilominus tamen certum est etiam quoad hanc partem hanc irregularitatem incurrere, quod sentiunt communiter Doctores; tum quia communiter solet esse conjuncta cum prima; tum etiam quia hoc semper observavit Ecclesia, ut sumitur ex Felice Papa, epist. 3, et ex Innocentio I, epist. 18 ad Alexand., capit. 3, et epistola 22 ad Episcopos Macedon., cap. 4, et ex Leone Papa, epistola tertia ad Julianum, et aliis relatis 4, quæstione septima; et ex Cypriano, epistola 68, qui refert ita fuisse decretum a Cornelio Papa, et sumitur ex epistola ejus, quam refert Eusebius, lib. 6, cap. 35; et ex Augustino, epistola 50, et libro de Unico Baptismo, c. 12, ubi dicit aliquando Ecclesiam in hoc concedere indulgentiam, ut in Concilio Nicæno et Ephesino, tamen generalem regulam esse quam posuimus; unde certum est aliud non licere sine speciali dispensatione, quam solum Pontificem posse concedere in citato loco ostendi, ubi etiam probabilius duxi revocatam esse facultatem a Tridentino concessam Episcopis ad dispensandum, licet oppositum non improbabiler velint Sanc., supra, numer. 18; Farinac., de Hæresi, quæst. 192, n. 79; Garcia, p. 11, c. 10, num. 85.

3. *De pœna infamiæ.* — *Probatum ex jure.* — *Et ex ratione.* — Secunda pœna est infamia, quæ videri potest temporalis magis quam spiritualis; habet tamen spirituales etiam effectas, et valde interna est, et conjuncta cum irregularitate, et ideo inter has pœnas illam numeramus. Est igitur certum hæreticos, tam jure canonico quam civili esse infames. Ita sumitur ex cap. *Infames*, 6, quæst. 1, et ex cap. *Alieni*, 2, quæst. 7, quæ sunt Stephani et Dionysii Pontificum; item ex cap. *Excommunicamus*, 1, paragr. *Credentes*, de Hæret., ubi etiam fautores hæreticorum, qui intra annum non resipiscunt, declarantur infames; ergo multo magis ipsi hæretici. Item ex cap. 2, paragr. *Hæreticus*, et cap. *Statum*, 2, de Hæret., in 6, ubi additur hanc infamiam redundare in filios usque ad secundam generationem per lineam paternam; per maternam

autem tantum in prima, si parentes in errore pertinaces moriantur. Præterea imponitur hæc pœna in Authent. *Gazaros*, c. de Hæretic., et alii juristæ putant esse antiquiorem, ex leg. *Cunctos populos*, c. de Summa Trinitate. Ratio autem hujus pœnæ clara est, quia crimen hæresis est valde odiosum, et infame ipso facto in populo christiano; ergo merito illi addita est legalis infamia per utrumque jus humanum. Consistit enim hæc infamia in hoc, quod infamibus ad omnes dignitates portæ clauduntur, ut dicitur in regul. *Infamibus*, 88, de Regul. jur., in 6; hæretici autem merito redduntur inhabiles ad dignitates, officia et beneficia, ut in dictis juribus dicitur, quia ita expedit et ad vindictam tanti criminis, et ad honorem fidei, et ad fidelium securitatem. Unde fit ut hæc pœna omnes comprehendat tam laicos quam clericos, tam ignobiles quam nobiles, qui propter hæresim merito nobilitate privantur; de quo videri possunt Simanc., tit. 46, n. 68; et Rojas, singulari 157.

4. *An hæc pœna incurratur ipso facto.* — Sed quæres an hæc pœna ipso facto, et ante sententiam etiam declaratoriam criminis incurratur. Negat Sancius, lib. 2 Decalog., cap. 26, numer. 1, et cum illo Farinac. supra, quæst. 189, num. 56. Respondetur tamen affirmando, in quo auctores fere conveniunt, Castro, lib. 2, c. 5 et 9; Simanc. supra, num. 66; et Rojas, in singulari 81; Penha, in Director., 4 part., comment. 4, qui alios citat; et colligitur aperte ex dictis juribus; nam addunt particulam *ipso jure*, et quod per talem legem declarantur infames. Est autem hæc pœna, ex illis quæ sine ulla controversia inferri possunt sine actione judicis, quia in sola privatione consistit, et externam executionem positivam non requirit. Ex quo inferitur hæreticum, quantumvis occultum per accidens, statim incurre hanc pœnam, sicut incurrit censuram, quia quoad hoc est ejusdem rationis cum censura, et similibus verbis fertur.

5. *Dubium subortum resolvitur.* — Statim autem oritur dubitatio, quia videtur repugnantia quod homo fiat infamis per delictum occultum, cum infamia in notitia aliorum consistat. Quod dubium tractavi late in tomo 5, disp. 48, sect. 1, ubi videri potest; summa doctrinæ est, per tale delictum statim incurri infamiam quoad effectus juris, qui sunt inhabilitates ad officia, etc., quamvis substantia ipsa infamiæ (ut sic dicam) quæ in facto et actuali notitia aliorum consistit, non statim incurratur.